

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

XXI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

VITA SANCTAE VIRGINIS ET MARTYRIS 507
 AGNETIS, PER D. AMBROSIVM EPISCOPVM

Mediolanensem scripta.

ERVVS Christi Ambrosius Virginibus sacris; Diem festum sacratissimæ virginis celebremus. Hinc psalmi resonent, inde concerpent lectiones? Hinc populorum turba latentur, inde sustententer pauperes Christi. Omnes ergo gratulemur in Domino; & ad ædificationem virginum, qualiter passa sit Agnes beatissima; ad memoriam reuocemus. Tertiodecimo ætatis suæ anno mortem perdidit, & vitam inuenit; quia solum vitæ dilexit authorem. Infantia quidem computabatur in annis, sed erat senectus mentis immensa? corpore quidem iuuenula, sed animo cana? pulchra facie, sed pulchrior fide.

Dum à scholis reuertitur, à præfati Urbis filio adamatur. Cuius parentes dum requisisset & inuenisset; cœpit offerre plurima, & plura promittere. Denique detulerat secum preciosissima ornamenta; quæ à beata Agne veluti quedam stercora sunt recusata. Vnde factum est; vt iuuenis maiori perurgeretur amoris stimulo. Et putans eam maiora velle accipere ornamenta, omnium lapidum preciosorum secum detulit gloriam; & per se ipsum, & amicos, & notos, & affines cœpit aures virginis appellare; diuitias, domos, possessiones, familias, atq; omnes mundi huius diuitias repromittere; si consensum suum eius coniugio non negaret.

Ad hæc beata Agnes tale fertur iuueni dedisse responsum; Discede à me fomes peccati, nutrimentum facinoris, pabulum mortis? discede à me, quia iam ab alio amatore præuenta sum, qui mihi satis meliora te obtulit ornamenta; & annulo fidei suæ subarrauit me; longè te nobilior & genere, & dignitate. Ornauit me inæstimabili dextro cherio. Dextram meam & collum meum cinxit lapidibus preciosis. Tradidit auribus meis inæstimabiles margaritas; & circūdedit me vernantibus atq; coruscantibus gemmis. Posuit signum in facie mea; vt nullum præter ipsum amatorem admittam. Induit me cyclade auro texta; & immensis monilibus ornauit me. Ostendit mihi thesauros incomparabiles; quos mihi se daturum; si ei perseuerauero, repromisit. Non ergo potero ad contumeliam prioris amatoris vel adspicere alium, & illum derelinquere; cum quo sum charitate deuincta. Cuius generositas celsior, possibilitas fortior, adspectus pulchrior; amor suauior; & omni gratia elegantior. A quo mihi iam thalamus collocatus est; cuius mihi organa modulatis vocibus cantant. Iam mel & lac ex ore eius suscepi; iam amplexibus eius castis adstricta sum; iam corpus eius corpori meo sociatum est; & sanguis eius ornauit genas meas. Cuius mater virgo est; cuius pater sceminam nescit. Cui angeli seruiunt, cuius pulchritudinem sol & luna mirantur, cuius odore reuiuiscunt mortui, cuius tactu fouentur infirmi; cuius opes nunquam deficiunt; cuiusq; diuitiæ non decrescunt. Ipsi soli seruo fidem; ipsi me tota deuotione committo. Quem cum amauiero, casta sum; cum tetigero, munda sum; cum accepero, virgo sum. Nec deerunt post nuptias filij; vbi partus sine dolore succedit; & fecunditas quotidiana cumularur.

Audiens hæc in sanus iuuenis, amore carpitur cæco; & inter angustias animi, in helo cruciabatur spiritu. Inter hæc lecto prosternitur; & per alta suspiria amor medicis aperitur. Fiunt nota patri, quæ fuerant inuenta à medicis; & eadem paterna voce, quæ fuerant iam dicta à filio, ad petitionem virginis reuoluuntur. Abnegat Agnes beatissima; & se nullo pacto prioris asserit sponsi foedera violare. Cumq; pater diceret, in fascibus præfecturæ se agere; & sic dicit non sibi quenuis illustrissimum virum etiam posse præferri; cœpit tamen vehementissime inquirere, quis esset sponsus, de cuius se Agnes potestate iactaret. Tunc extitit quidam ex parasitis eius, qui diceret hanc Christianam esse ab infantia; & magicis artibus ita occupatam; vt dicat Christum suum sponsum.

Audiens hæc præfatus, lætus efficitur; & missa apparitione; cum ingenti strepitu suis eam tribunalibus præcipit sisti. Et primò quidem blandis eam sermonibus secretiùs prouocat; deinde terroribus pulsât. Sed virgo Christi nec blandimentis seducitur, nec terrore concutitur; sed eodem vultu, eodem animo perseuerans; & terrentem simili-

Est sermo
 91. in ordi-
 ne sermōnū
 eius.

21. IANVAR,
 Tēpore D.
 Ambrosij,
 celebrabatur
 festum
 S. Agnetis.

S. Agnes
 petitur à
 Præfati
 filio.

Nota con-
 stantiam
 tenerrimæ
 virginis.

S. Agnes situr ad tribunal.

ter, sicut blandientem, animo deridebat. Videns itaq; Symphronius præfectus tantam in puella constantiam; parentes eius alloquitur. Et quia erant nobiles, & vim eis inferre non poterat; titulum eis Christianitatis opposuit. Sequenti namq; die Agnen sibi præsentari iubet; & iterum iterumque repetens; replicare cœpit de iuuenis amore sermonem. Cumq; omnis sermo eius casso labore deficeret, sisti eam iterum suis tribunalibus iussit: cui & dixit; Superstitio Christianorum, de quorum te magicis artibus iactas, nisi à te fuerit segregata; nõ poteris insanias abijcere peccatoris; neq; æquissimis consilijs præbere consensum. Vnde te ad venerandam deam Vestam properare necesse est; vt si perseverantia virginitatis placet; eius die noctuq; sacrificijs reucrendis insistas.

Sapienter
Præfecto
respondet.

In refectorio.

Ad hæc beata Agnes dixit; Si filium tuum, quanuis iniquo amore vexatum, tamen viuentem hominẽ recusavi, hominem vtique, qui est rationis capax, qui & audire, & videre, & palpare, & ambulare potest, & flore lucis huius cum bonis frui? Si ergo hunc causa amoris Christi nulla possum ratione respicere; quomodo possum idola muta, & surda, & sine sensu, & sine anima colere, & ad iniuriam summi Dei, ceruicem meam vanis lapidibus inclinare? Audiens hæc præfectus Symphronius, dixit; Cupio consultum infantia tua; & adhuc te deos blasphemantem idcirco differo, quia annos tuos infra sensum adspicio. Noli ergo temetipsam ita despiciere; vt motus deorum incurras. Beata Agnes dixit; Noli infantiam corporalem ita in me despiciere; vt putes me te velle habere propitium. Fides enim non in annis, sed in sensibus inuenitur; & Deus omnipotens mentes magis comprobatur, quam ætates. Deos autem tuos, quorum motus me incurrare non vis, ipsos irasci per mitte; ipsi loquantur, ipsi hoc mihi præcipiant, ipsi iubeant se coleri, ipsi iubeant se adorari. Verum quoniam ad hoc video te tendere, quod impetrare non poteris; quicquid tibi videtur, exerce. Symphronius præfectus dixit; Vñ tibi è duobus elige; cum virginibus deæ Vestæ sacrifica; aut cum meretricibus scortaberis in contubernio lupanaris. Et longè erunt à te Christiani, qui te ita magicis artibus imbuerunt; vt hanc calamitatem intrepido animo te posse perferre confidas. Vnde, vt dixi, aut sacrifica deæ Vestæ ad laudem generis tui; aut ad ignominiam natalium tuorum; eris publicæ abiectionis scortum.

Contemnit
istas iu-
dicias.

Tunc beata Agnes cum ingenti constantia dixit; Si scires quis est Deus meus; non ista ex ore tuo proferres. Vnde ego quia nõ ui virtutem Domini mei Iesu Christi, secuta contemno minas tuas; credens quod neq; sacrificem idolis tuis; neq; polluar fordibus alienis; Mecum enim habeo custodem corporis mei; angelum Domini. Nam vnigenitus Dei filius, quem ignoras, murus est mihi impenetrabilis; & custos mihi est nunquam dormiens; & defensor mihi est nunquam deficiens. Dij autem tui, aut aerei sunt, ex quibus cucumæ meliùs fiunt ad vsus hominum; aut lapidei; ex quibus sternuntur plateæ. Diuinitas ergo non in lapidibus vanis habitat, sed in cælis; non in ære, aut aliquo metallo; sed in regno superno consistit. Tu autem & similes tui, nisi ab istorum cultu recesseritis; simul vos poenæ concludent. Sicut enim illi igne conflati sunt, vt funderentur; sic colentes eos, perpetuo incendio conflagabuntur; non vt fundantur; sed vt confundantur in æternum, & pereant.

Nudatur S.
Virgo, &
ad lupanar
ducitur.

Ad hæc insanus iudex iussit eam expoliari; & nudam ad lupanar duci sub voce præconis, dicentis; Agnen sacrilegam virginem, dijs blasphemiam inferentem; scortum lupanaribus datam. Statim autem vt expoliata est, crine resoluto, tantam densitatem capillis eius diuina gratia cœcessit; vt meliùs videretur simbrijs eorum, quam vestibus teæta. Ingressa autem turpitudinis locum, Angelum Domini ita præparatum inuenit; vt circumdaret eam immenso lumine; ita vt nullus posset eam præ splendore respicere. Fulgebat enim tota cellula illa, quasi radians sol in virtute sua? Et quanto quis curiosior oculis esse voluisset; tanto sibi visus aciem obtundebat. Cumq; se in orationem Domino prostrauisset; apparuit ante oculos eius stola candidissima. Et apprehendens eam; induit se, & dixit; Gratias tibi ago, Domine Iesu Christe; qui me in numero ancillarum tuarum computans; vestem hanc mihi largiri præcepisti. Itaque ad mensuram corpuseculi eius aptum erat indumentum, & ita nimio candore conspicuum; vt nullus dubitaret hoc angelicis manibus præparatum.

Accipit cas-
litus vestē.

Interea lupanar efficitur locus orationis; in quo omnis, qui fuisset ingressus, adoraret & veneraretur, dans honorem immenso lumini; & mūdior egrederetur foras; quam fuerat intus ingressus. Cumq; hæc agerentur; præfecti filius, qui author erat huius sce-

leris,

leris, venit ad locum cum sodalibus suis iuenculis, insultaturus puellæ; cum quibus libidinis suæ se posse credebatur ludibrium exercere. Et ingressos ante se furentes pueros, & turpiter sæuientes, cum omni veneratione & ingenti admiratione egressos coepit impotentes arguere; atq; vanos, & molles; ac miseros iudicare. Et irridens, locum, in quo virgo orabat; audacter ingressus est. Et videns tantum lumen circa eam, non dedit honorem Deo; sed irruens in ipsum lumen, priusquam vel manu eam contingeret, cecidit in faciem suam; & præfocatus à diabolo, expirauit. Videntes autem socij eius, quòd moras intus faceret; putabant obscœnis eum operibus occupari. Et ingressus est vnus ex iuuenibus, qui ei familiarior erat, vt congratularetur insultationi eius; & mortuum eum inueniens, exclamauit voce magna, dicens: Pijssimi Romani, succurrite. Magicis artibus ista meretrix præfecti filium interfecit.

Præfecti filius à diabolo præfocatur.

Fit repente concursus populorum ad theatrum, & varia furentis populi acclamatio. Alij dicebant magam, alij innocentem, alij sacrilegam conclamabant. Præfectus autem audiens filium suum interficere; cum ingenti tumultu venit ad theatrum. Et ingressus locum in quo corpus filij eius iacebat exanime, cum ingenti clamore dicebat: Crudelissima omnium foeminarum; ad filium meum voluisti apodixen tuæ artis magicæ demonstrare? Et cum talia, atque alia huiuscemodi verba repeteret, & causas mortis eius ab ea vehementer inquireret; ait ad eum beatissima Agnes; Ille, cuius voluntatem volebat perficere; ipse in eum potestatem accepit. Quare autem omnes, qui ad me ingressi sunt, sani sunt? Quia vniversi dederunt honorem Deo, qui misit Angelum suum, & induit me hoc indumento misericordiæ; & custodiuit corpus meum; quod ab ipsis euocabulis Christo consecratum est & oblatum. Videntes ergò splendorem angelicum; adorabant omnes; & abscedebant illæsi. Hic autem impudens statim vt ingressus est, sauire coepit & fremere; cumq; manum suam ad me contingendam aptaret; dedit eum Angelus Domini in reprobam, quam conspicias, mortem. Dicit ei præfectus; In hoc apparebit, quia non magicis artibus ista gessisti; si deprecata fueris ipsum Angelum; vt restituat mihi filium meum sanum. Cui beata Agnes dixit; Licet fides vestra hoc impetrare non mereatur à Domino; tamen quia tēpus est, vt virtus Domini mei Iesu Christi manifestetur; egredimini omnes, vt solitam ei orationem offeram. Cumq; vniversi fuissent egressi, prostruens se in faciem planam; rogare coepit Dominum; vt iuuenem suscitaret. Orante autem illa, apparuit Angelus Domini, qui eleuauit eam flentem; & confortans animum eius; iuuenem suscitauit. Qui egressus foras; coepit voce publica clamare & dicere; Vnus Deus in caelo, & in terra, & in mari; qui est Deus Christianorum. Nam omnia templa vana sunt; Dij qui coluntur, omnes vani sunt; & penitus nec sibi possunt, nec alijs aliquod auxilium exhibere.

Redir ad vitā precibus S. Virginis.

Christum palam confiteatur.

Ad hanc vocem omnes aruspices, & templorum pontifices conturbabantur; & fit per eos vehementior, quàm fuerat, seditio populorum. Atque omnes vna voce clamabant; Tolle magam, tolle maleficā; quæ & mentes mutat; & animos alienat. Præfectus autem videns tanta mirabilia, obstupuit. Sed veritus proscriptionem; si contra templorum pontifices ageret, & Agnen contra suam sententiam defensaret; vicarium ad seditioem populi iudicem dereliquit. Ipse autem tristis abscessit; quòd eam non potuit post resurrectionē filij sui liberare. Tunc Vicarius, Aspasius nomine, iussit in conspectu omnium ignem copiosum accendi; & in medio eam præcepit iactari flammaram. Quod cum fuisset impletū, statim in duas partes diuisæ sunt flammæ, & hinc, atq; illinc seditiosos populos exurebat; ipsam autem penitus in nullo contingebat incendium. Eo magis non hoc virtutibus diuinis, sed maleficijs reputantes; dabāt fremitus inter se populi; & infinitos clamores ad cælos. Tunc beata Agnes expandens manus suas in medio ignis, his verbis orationem fudit ad Dominū; Omnipotens, adorande, colende, tremende Pater Domini nostri Iesu Christi; benedico te, quia per filium tuum vnigenitū, euasi manus hominum impiorum; & spurcitas diaboli impolluto calle transiui. Ecce & nunc rore celesti perfusus per spiritum sanctum focus, iuxta me moritur, flamma diuiditur; & ardor incendij huius ad eos, à quibus in me ministratur, effunditur. Benedico te, pater predicande; qui etiam inter flammam intrepidā me ad te peruenire permittis. Ecce iam quod credidi, video; quod speraui, iam teneo; quod concupiui, complector. Te confiteor labijs & corde; te totis visceribus concupisco. Ecce ad te venio viuum & verum Deum; qui cū Domino nostro Iesu Christo filio tuo; & cum spiritu sancto viuis & regnas in cuncta secula seculorum, Amen.

S. Agnes iactatur in ignem.

Orat in medio flammis.

Multre mi-
raculum.

Gladio iu-
gulatur S.
Agnes.

Emerentia-
na lapida-
tur.

Nota vigi-
lias ad tu-
mulum S.
Agnetis.

Constantia
ad tumu-
lum eius
orans, sana-
tur.

Constantia
virgo, mul-
tas ad sacra
vela perdu-
cit.

Cumq; complēset orationem, ita omnis ignis extinctus est, vt nec tepor quidem in-
cendij remaneret. Tunc Aspasius, Vrbis Romæ vicarius, populi feditionem non ferens,
in guttur eius gladium mergi præcepit. Atq; hoc exitu rosco sui sanguinis rubore per-
fusam; Christus sibi sponfam & martyrem consecrauit. Parentes verò eius, nullam pe-
nitùs tristitiam habentes, cum omni gaudio abstulerunt corpus; & posuerunt illud in
prædiolo suo; nò longè ab Vrbe, in via, quæ dicitur Numentana. Vbi cum omnium tur-
ba Christianorum concurreret, insidias à paganis perpeffi sunt? & videntes populum
infidelium super se venientem armatum; omnes fugerunt. Aliquanti tamen, lapidum
iactibus læsi, euaserunt. Emerentiana autem, quæ fuerat collactanea eius, virgo sanctis-
sima, licet catechumena, constanter intrepida stabat & immobilis; & his verbis expo-
brabat eis; Superflui, miseri, caduci, atq; atrocissimi; Deum omnipotentem eolentem
occidistis; & percussione lapidum homines innocentes iugulastis. Hæc & his similia
dum turbis furentibus diceret, lapidata est ab eis; & orans iuxta sepulcrum Agnes bea-
tissima; emisit spiritum.

Non dubium est, quòd in suo sanguine sit baptizata; quæ pro defensione iustitiæ dum
confiteretur Dominum; mortem constanter excepit. Eadem deniq; hora fit terramotus
vehementissimus; & cum nimia esset cæli serenitas, tantæ coruscationes, tantaque
fulgura & tonitrua extiterunt; vt pars maxima infani populi expiraret. Vndè factum
est, vt nullus penitùs ex eo aduenientibus ad sepulcra sanctorum, aliquas molestias ex-
citaret. Venientes autem parentes beatæ Agnes cum sacerdotibus nocte, abstulerunt
corpus sanctæ Emerentianæ virginis; & sepeliērunt illud in confinio beatissimæ virgi-
nis Agnes.

Igitur dum parentes beatæ Agnes assiduis pernoctationibus vigilarent ad tumulum
eius; vident in medio noctis silentio exercitum Virginum; quæ omnes auro textis cy-
cladibus indutæ, cū ingenti lumine præteribant. Inter quas vident beatissimam Agnes,
simili veste fulgentem; & ad dextram eius agnum niue candidiorem. Hæc itaque dum
videret parentes eius, & qui simul erant; stuporem mentis incurrunt. Sed beata Agnes
rogat sanctas Virgines parumpèr gradum figere; & stans; parentibus suis dixit; Videte,
nè me quasi mortuam lugeatis; sed congaudete mihi, & congratulamini; quia cum his
omnibus lucidas sedes accepi; & illi sum iuncta in cælis; quem in terris posita, tota ani-
mi intentione dilexi. Et his dictis; pertransijt.

Hæc visio publicè ab omnibus, qui viderant, quotidie vulgabatur. Vndè factum est,
vt post aliquantos annos ad Constantiam; Constantini filiam, hoc factum ab his, qui vi-
derant, narraretur. Erat enim ipsa Constantia regina virgo prudentissima; sed ita obse-
sa vulneribus; vt à capite vsq; ad pedes, nulla membrorum pars libera remansisset. Ac-
cepto autem consilio, spe recuperandæ salutis, venit ad tumulum martyris nocte; & li-
cèt pagana; tamen credula animi intentione preces fideliter fundebat. Quod dum fa-
ceret, repentina somni suauitate corripitur; & vidit per visum beatissimam Agnes, ta-
lia sibi monita præferentem; Constante age, Constantia, & crede Dominum Iesum
Christum filium Dei esse Saluatorem tuum; per quem modò consequeris omnium
vulnerum, quæ in corpore tuo pateris, sanitatem. Ad hanc vocem Constantia euigilat
sana; & sic sana; vt nec signum in eius membris alicuius vulneris remaneret.

Reuersa igitur ad palatium sanissima; facit gaudium & patri suo Augusto, & fratri-
bus suis Imperatoribus. Coronatur ciuitas tota. Fit lætitia militantibus, atque priua-
tis; & vniuersis audientibus hæc. Infidelitas gentium confundebatur; & fides Domi-
nica lætabatur. Interea patrè, & fratres Augustos rogat; vt basilica beatæ Agnes con-
strueretur; & sibi illic mausoleum collocari præcepit. Currit hæc opinio ad omnes; &
quotquot credentes ad eius tumulum aduenissent; sanabantur, quacunq; fuissent in-
firmitate detenti. Quod facere Christum nullus dubitat vsq; in hodiernum diem. Per-
seueravit autem Constantia Augusti filia in virginitate; per quam multæ virgines, &
mediocres, & nobiles, & illustres; sacra velamina susceperunt. Et quia fides mortis da-
mna non patitur, vsque in hodiernum diem multæ virgines Romanæ Agnes beatis-
simam, quasi in corpore manentem, attendunt; & eius exemplo agentes viriliter, integræ
perseuerant; credentes sine dubio, quòd perseuerantes perpetuæ victoriæ palmam ac-
quirant.

Hæc ego Ambrosius seruus Christi; dum in voluminibus abditis inuenissem scripta,
non

DE S. PATROCLUSO MARTYRE.

511

non sum passus infructuoso silentio tegi. Ad honorem igitur tanta martyris, sicut gesta eius agnoui, conscripsi: & ad ædificationem vestram, & Virgines Christi, textum passionis eius credidi destinandum; obsecrās charitatem Spiritūs sancti; vt labor noster in vestra imitatione fructum in conspectu Domini valeat inuenire, Amen.

Extrat de hac sanctissima Virgine etiam Hymnus elegantissimus Prudentij, quem ob vitandam prolixitatem huc non adscripsimus.

MARTYRIUM S. PATROCLI MARTYRIS,

ELEGANTI STYLO IAM OLIM CONSCRIPTVM:

quod nos ex vetusto manuscripto codice descripsimus, qui plerisque locis ob characteres penè abolutos difficulter legi potuit.

Loriosum pro patria mori, beatum in patria viuere, iucundum & delectabile est post bella benè gesta, pace demùm frui perpetua. Hoc sapientes mundi laudant, fortes desiderant, rerum gestarum scriptores magnificant. Omnes qui dem currūt, sed vnus accipit brauium, qui in vnitae fidei & agnitōis filij Dei abnegat seipsum sibi, vt sequatur Christum. Hęc est nanq; via salutis, veritas singularis, vita perennis, vt lux lucens in tenebris, quam abscondit Deus à sapientibus & prudentibus, & reuelauit eam paruulis, videlicet humilibus, quos testes suos esse voluit, incipientes ab Hierusalem, vt per mundi huius contemptibilia cōfundere-

rentur fortia. Talibus enim, quia superbi sunt, resistit Deus, humilibus aut dat gratiam. Verè vtrique sapiētes, verè fortes erant, quibus viuere Christus, & mori pro Christo lucrum fuit. Verè nimirum beati sunt, qui sic imitatores Christi extiterāt, vt quemadmodum sunt illi commortui, ita potestatem acciperent conregnandi.

Ex huiusmodi ergò coniuratis in Christi sacramenta militibus, Patroclus in magnifica sanctitatis, velut quoddam luminare in mundo, in medio nationis prauæ & peruerse, verbum vitæ continens effulsit. Et quoniā lux fuit in Domino, fructum lucis ostendit in semetipso. Fructus enim lucis, vt ait Apostolus, est in omni bonitate, & iustitia, & veritate. Hic in Trecassinæ vrbs territorio, ducentis ferme ab eadem vrbe passibus, relictam sibi à parentibus suis domum & prædia satis ampla possedit. Nobiles enim erant, & rebus secularibus locupletes. Sed vir Dei generositatis suæ claritatem totam introrsus traxit: meditans animæ dignitate sic tantummodò seruari posse suam nobilitatem, si solum supra se suum semper attenderet creatorem. Scripturæ sacræ studiosus lector inuigilauit: ibi quicquid de fide catholica, quicquid de regula præceptorum Dei, quicquid de dulcedine promissionum eius audierat, sicut ipsum Dominum Deum, delectabiliter amplexatus est. Non enim his solummodò aures corporis, sed multo magis aures cordis adhibuit. Verbum nanque Dei lucerna pedibus eius, & lumen fuit semitis eius: propterea odiuit omnem viam iniquitatis. Abstinētiæ & frugalitatis operibus ita delectatus fuit, vt cibum potumque modicum hora diei tantum vltima, sibi sumendum arbitrareretur. Continentia siquidem in eo regnabat & castitas. Facultates verò suās velut non proprias, sed ad hoc sibi solummodò creditas, indigentibus sollicitè ministravit. Singulorum necessitatibus iuxta vires succurrit, prodesse etiam vltra vires concupiuit. Proinde omnibus omnia factus est, secundum Apostolum, non quærens quid sibi vtile fuit, sed quid multis, vt salui fierent. Ità factū est, vt Christianis illius prouinciæ, dispensator celestis & pater ciuium diceretur.

Signa etiam & mirabilia per eum frequentius facta sunt, ita vt demonia ab obsessis corporibus per virtutem spiritūs fugaret, & infirmis quibuslibet remedium sanitatis optatæ conferret: vt inuisibilis sapientia semetipsam in eo quasi in templo suo habitare per visibilia miracula demonstraret. Sic in pace Ecclesiæ degens, religiosam admodum vitam duxit, fugitans gaudia seculi, expectans regnum Dei. Orta aut persecutionis tempestate sub Aureliano principe, qui vice simus nonus à Cæsare Augusto, Romano præsedebat imperio, cum manifestare vellet iudex omnium, quæ essent cōsilia cordium, coe-

Prou. 11.

perunt vsquequaque cultores peruersorum dogmatum vrgere plebem Christi ad sacrificia idolorum: Sed, sicut per Sapientem dictum est, simplicitas iustorum direxit eos, & supplantatio peruersorum vastauit illos. Nam frustratis insidijs inimici, perstiterunt fortiter in agone castra Dei, illustriumque virorum animi, per virtutem elabi ad gloriam nitebantur.

S. Patroclus
sistitur Au-
reliano.

Eodem tempore Aurelianus, immanissimus Christiani nominis persecutor, de partibus vrbis Senonicæ, zelo feruens amaritudinis, Treassin Galliarum oppidum veniebat, ibique audiens de vita, fide & gestis beati Patrocli, quomodo ex voluntate Dei Iesu Christi possessa negligeret, transitoria & momentanea cuncta despiceret, idola vana & nullo vsui apta clamaret, confestim eum diligentissime inquiri fecit. Et cum sibi presentatus fuisset, ait illi: Audiui te per ignorantiam falli, ita vt superstitionem scdam inducere audeas, & ad deorum nostrorum iniuriam, quendam qui ab hominibus casus est alapis, adorandum esse contendas. Sanctus vero Patroclus insipienti eius propositioni nihil respondit. Aurelianus dixit: Cuius nominis, cuius ve religionis es? ille respondit: Patroclus vocor, & Christianus sum. Adoro Deum viuum & verum, qui in altis habitat, & humilia respicit, & omnia scit antequam fiant. Aurelianus dixit: Inepta sunt & vana, quæ loqueris. Recede ergo ab hac stultitia tua, & adora deos nostros inuidiosissimos, a quibus ditari poteris & honorari. Patroclus respondit: Ego non noui alium Deum, nisi vnum, solum verum Deum, & quem ipse misit Iesum Christum, qui fecit caelum & terram, mare & omnia, quæ in eis sunt, visibilia & inuisibilia. Aurelianus dixit: Disputa, & proba vera esse quæ dicis. Patroclus respondit: Vera quidem & probabilia sunt, quæ ostendo: sed quia mendacium inualuit, veritas odium parit. Hanc tu, nisi credideris, nunquam intelliges. Verbis enim Domini nostri Iesu Christi interdicitur, ne sanctum detur canibus, nec ante porcos margaritæ mittantur. Tunc Aurelianus ira permotus, dixit: Nisi ad hoc mihi citò consenseris, vt sacrificium dijs omnipotentibus offeras, igni te consumendum tradam. Sanctus Patroclus ad hæc verba hilari vultu & læto corde respondit: Ego semper immolo sacrificium laudis Domino Deo meo. illic enim iter est, quo ostendat mihi salutare suum.

Psal. 49.

Aurelianus non ferens diutiùs constantiam loquentis, sic erupit in vocem: Statis, & ministratis? Adhibete catenas ignitas & compedes, vt vincitis post tergum manibus & alligatis pedibus, mittatur rebellis iste in custodiã, do nec pertractem, quomodo cum ad exemplum sui similibus perdam. Sic sanctus vir & iam electus Domini martyr, strictus vinculis, traditus est Elegio vni de adstantibus ministris, qui custodiret eum vsque in diem tertium. Sanctus vero Patroclus cum esset in custodia, orauit Dominum, dicens:

Traditur
in custodia.

Psal. 118.

Fiat misericordia tua Domine, vt consoletur me, secundum eloquium tuum seruo tuo. Sic enim læta labor & exultabo in misericordia tua Domine: quia respexisti humilitatem meam. Cumque post diem tertium eductus fuisset in publicum, iudex dixit: Veni contemptor deorum nostrorum, redime te tandem aliquando, & sacrificia dijs. Beatus Patroclus respondit: Redimet Dominus animas sanctorum suorum, & non delinquent omnes qui sperant in eum. Tu vero miser & infelix es, qui non desideras ab æterna misericordia liberari, & indignum te facis gratia & beneficio creatoris tui, thesaurizans tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij eius. Qui licet iam salutis dona refugias, nec

Psal. 37.

penſare velis, quod thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis: vellem tamen adhuc tibi aliquid largiri de thesauro Domini mei, quia te egenum & pauperem video. Aurelianus dixit: Quomodo pauperem me dicis, qui tam multis abundo diuitijs? Beatus Patroclus respondit: Habes quidem terrenas & citò perituras diuitias: pauper tamen es, nec te ipsum habes: quia fidem Domini nostri Iesu Christi in arca cordis tui recludere noluiſti. Ideoque ipse cum iudex venerit, te cum diabolo patre tuo, in æternum damnabit. Aurelianus dixit: Multas mihi per audaciam tuam iniurias infer, ita vt iam tui amplius non miserear. Sanctus autem Patroclus confortatus in Domino, dixit: Miserebitur mei Deus meus, cui seruiò à iuuentute mea. Tu autem vanum & superstitiosum hunc honorem tuum, quo tumes, & temporalem atque caducam gloriam, qua ab hominibus honoraris, in puncto temporis perdes. Et vae tibi, cum veneris ad locum illum, vbi te sempiternus cum diabolo cruciatus expectat.

Prouer. 21.
iuxta LXX.

Aurelianus dixit: Ego quid dicas, nescio: Tu autem, velis nolis, in potestate mea eris: nec est qui te eripiat de manibus meis. Beatus Patroclus respondit: Si corpus meum in

pote-

potestate habes, animam meam certe lædere non poteris: quia eam in potestate nemo habet, nisi solus Dominus & creator meus, qui nobis hanc securitatem dedit, dicens: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant. Sed illum potius timete, qui postquam occiderit corpus, habet potestatem animam mittere in gehenam. Aurelianus dixit: Habent potestatem dii nostri, qui vera nobis responsa canunt, & te adhuc viuere permiserunt. Sanctus Patroclus respondit: Qui sunt dii nostri? Aurelianus dixit: Apollo optimus & verus deus, Iupiterque summus deus, & Diana, quæ est mater deorum. Beatus Patroclus respondit: Apollo, quem dicis tuum esse deum, audiuius à maioribus nostris, quod Admeti regis pecora pauerit, ibique non solum gregis detrimentum perpeffus sit, sed etiam ipsa tela perdiderit. Et Iouem, quem adoras, hominem fuisse nequissimum, raptorem & adulterum, comperimus, qui cum vicinis suis seditiosus semper extitit, ipseque nullius criminis expers, alios secum viuis æquè & mortuus ad scelera traxit. Et cum ipse simul cum diabolo torqueatur in inferno, non cessat adhuc colligere cõdemnandos. Dianam nanque, quam dicis esse matrem deorum, quis nesciat esse demonium? O miseranda dementia hominum, qui vanitates has frustra colunt, quæ nec sibi, nec alijs profunt. Aurelianus dixit: Magna patientia mentis meæ: andiũ retineor ad auscultandã audaciam tuam. Sed nunc nisi Apollinem, & Iouem, & Dianam matrem deorum adoraueris, diuersis hodiẽ pœnis te interficiam. Sanctus Patroclus respondit: Execrabilis & quilibet peruersus latro, etsi innocentem aliquem occidere potest, corpus tamen eius deuorare non potest. Tu verò, qui corpus meum occidẽdum in potestate te habere iactas, licet deuores illud, animæ tamen meæ nocere non poteris.

Luc. 12.

Profundit
fallos deos
gentilium.

Et cum hoc beatus Patroclus locutus fuisset, Aurelianus Cæsar, furore repletus, talem dedit sententiam: Patroclus obnoxius & detestabilis & reus maiestatis, qui nobis confusionem intulit, & deos nostros iniuriõse fecidit, gladio feriat, vt verbositate eius nequitia conquefcat. Ducite iam illum in locum limosum & palustrem, ibique eum decollatũ dimittite, nẽ saltem corpus eius in arido requiescat. Sic beatus Patroclus traditus carnificibus ad decollandum, exultans ibat cum eis ad ripam Sequanæ. Tunc vir sanctus orauit Dominum, dicens: Domine Iesu Christe, nẽ patiaris corpusculum meum in hoc aquoso loco demergi: sed da gloriam nomini tuo, vt magnificetur in conspectu inimicorum tuorum, nẽ vnquam dicant in gentibus, Vbi est Deus eorum? Exaudi Domine orationẽ meã, qui exaudisti Moysen & Aaron orantes pro populo tuo, & diuisisti mare rubrũ, & eduxisti per siccum. Sic ergò Domine permittite mihi transire hoc flumen in nomine tuo. Eripe me de luto, vt non inhæreã: libera me à persequentibus me. Et cum orasset sanctus Patroclus, obscurati sunt oculi tenentis eum. Ille verò ingressus flumen, pertransiit, & illæsus exiit in aliam ripã, itã vt genua eius non tangeret aquã, quæ tamen rapax & inundãs erat multũ eodẽ tempore. Cumq; egressus esset, pergebat in aridum locum, vbi erat mons idolorum, itã cantans & laudans Dominum: Custodit Dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberauit eos. Illi verò qui tenuerunt eum, obstupescati propter metum Cæsaris, dicebant: Quam magnus est Deus, quem adorat iste? Ecce quomodò liberauit eum. Alij autem dicebant: Non, sed phantasma fuit. Hoc modo altercabantur, & schisma erat inter eos. Illis verò irã contendentibus, adueniens quẽdam mulier seditiosa & ipsa gentilis, dixit: Hominem Christianum, quem queritis, vidi nunc in monte vltra flumen, prostratum in terra, & sic orabat Dominum suum.

Sententia in
Patroclũ.

Exod. 14.

Flumen
transit ille
siccus.

Psal. 96.

At illi, qui veloces habebant pedes ad effundendum sanguinem innocentem & iustum, cum hoc audissent, statim perrexerunt ad eum. Et cum peruenissent ad locum, vbi erat prostratus, inuenerunt eum orantem. Tunc vnus ex illis, qui erat prior, ait illi: Tu iam reus es, quia effugisti nos, & ecce es in manibus nostris, & non discedes à nobis, doncẽ moriaris, aut certẽ immoles dijs nostris. Beatus Patroclus respondit: Ego dæmones immundos nunquam adorabo, sed vnum verum Deum, qui est in cælis. Carnifex dixit: Ergò deus noster qualis est? Natus, an factus? Beatus Patroclus dixit: O errorem vanissimum, ò incredulitatem fallaciã, ò sermonem superstitiosum. De Deo quomodò loquitur homo: Generationem eius quis enarrabit? Ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt, quæcunq; sunt. Ipse misit pro redemptione generis humani filium suum Dominum Iesum Christum, qui pro nobis sanguinem suum fudit, vt nos

Esa. 55.
Psal. 148.

dc

de interitu & morte liberaret æterna. Tertia post hæc die resurrexit à mortuis: deinde videntibus discipulis suis, ascendit in cælum, & misit illis promissum à se spiritum sanctum. Quod ipse docuit, hoc mundus rectè credit. Qui autem hoc non credit, non videbit vitã, sed ira Dei manet super eum. Siue ergò viuimus, siue morimur, Domini sumus, & dignum est vt pro nomine eius nos patiamur. Quicunq; autem sacrificauerit demonibus, cum eisdem mergetur in ignem æternum.

Rom. 14.

Cæditur
gladio.Vigiliae so-
lennes ad
Martyris
memoriã.

Loquente hoc beato Patroclo, Elegius furore commotus, dixit: Stringantur pedes eius vinculis, & manus eius catenis, & sic prostratus in terram, gladio feriat, quia tantas dijs nostris cõtumelias irrogauit. Tunc Patroclus genua flectens in terram, percussus est à carnifice. Qui dum percuteretur, dixit: In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum. tu enim scis Domine, quòd propter nomen tuum has patior pœnas. Sic gladio percussus atque decollatus est. Caput verò eius longè proiecerunt à corpore, perfrustum sanguine. Factum est autem hoc xij. Kalend. Februarij, vj. feria. Post passionem ergò hoc modo cõsummatam, carnifices redeunt ad Cæsarem, corpus solum sine custodia reliquerunt. Quod audientes duo senes, qui & ipsi eleemosynam à sancto viro, dum adhuc viueret, expectabant, acceperunt corpus eius cum tremore & metu magno, & custodièrunt illud vsque ad vesperam. Eusebius autem, qui erat archiepiscopus in eodem loco, cum Liberio diacono venit nocte sequenti, & accipiens corpus sancti viri, inuoluit illud in linteaminibus, & paucis accensis luminaribus, propter turbam gentiliùm, sepeliuit eum. Duo autem illi senes, vigilias ducebant ibi solennes ad memoriã martyris, dicentes: Quàm preciosa est in conspectu Domini, mors sanctorum eius? Et alia multa per totam noctem, in laudem Domini & venerationem martyris concinebant. Post non multum temporis persecutio conquieuit. Nam ipse, qui hanc cõcitauerat, Imperator, dum iter faceret denso stipatus agmine, fulminis ante se vehementissimi terrorem sentiens, obstupuit: deinde p̄missio hoc inauso omine, in eodem itinere à suis interemptus est: & qui paulò antè putabat se diuini nominis gloriam inter homines extinguere posse, nomen, familiam, vitam, ipsamque salutis spem perdidit, quæ credentes in Christum, nec in morte relinquit. Tunc Eusebius ædificauit super corpus sancti viri, parua parua facultate ecclesiam, ibique iuxta corpus sanctum, sibi etiam sepulturam poposcerat affuturam, vt cõfessor Domini vicinus esse mereretur sanctissimo martyri. Ex illo tempore continua illic dignè petentibus præstantur beneficia, & opratæ sanitatis remedia. Martyr enim, qui pro testam̄to Dei vitam temporalem amisit, iam cum Domino sine tempore viuit.

MARTYRIVM SANCTORVM FRVCTVOSI EPISCOPI, AVGVRII ET EVLOGII DIACONORVM:

*quod etiam luculentis versibus conscripsit Prudentius. Quædam ex
hæc historia ad verbum citat B. Augustinus in Sermone
de natali horum martyrum.*

21. IANVAR.

Martyres
in carcere
truduntur.

DIE Dominico comprehensus est Fructuosus Episcopus, Augurius & Eulogius Diacones. Reposito autem Fructuosus episcopo in cubiculo suo, direxerunt beneficiarij in domum eius, id est, Aurelius, Festucius, Velius, Pollencus, Donatus & Maximus. Qui cum sensisset pedibulum ipsorum, confestim surrexit, & prodijt ad eos vbi sedebant in solijs, Cui milites dixerunt: Veni, præses te accersit cum diaconibus tuis. Quibus Fructuosus episcopus dixit: Eamus quòd vultis: calceo me. Cui milites dixerunt: Calcea te ad animum tuum. Qui mox vt venerunt, recepti sunt in carcere. Fructuosus autem certus & gaudens de corona Domini, ad quam vocatus erat, orabat sine cessatione. Erat autem & fraternitas cum ipso refrigerans, vt illos in mente haberet.

Alia verò die baptizauit in carcere fratrem nostrum Rogatianum, & fecerunt in carcere dies sex, & producti sunt duodecimo Calendas Februarij, feria sexta, & auditi sunt. Aemilianus

Ianus itaque dixit: Fructuosum episcopum, Augurium & Eulogium, meis conspectibus presentate. Ex officio dictum est: Adstant. Aemilianus Fructuoso episcopo dixit: Sistuntur iudici. Audisti quid Imperatores praeceperunt? Fructuosus episcopus dixit: Nescio quid preceperunt. Ego Christianus sum. Aemilianus dixit: Preceperunt deos coli. Fructuosus episcopus dixit: Ego vnum Deum colo, qui fecit caelum & terram, mare & omnia, quae in eis sunt. Aemilianus dixit: Scis esse deos? Fructuosus episcopus dixit: Nescio. Aemilianus dixit: Scies postea. Fructuosus episcopus respexit ad Dominum, & orare coepit intra se. Aemilianus dixit: Qui audiuntur, qui timentur, qui adorantur, si dii non coluntur, nec Imperatorum vultus adorantur? Aemilianus Augurio Diacono dixit: Noli verba Fructuosi imitari. Augurius diaconus dixit: Ego Deum omnipotentem colo. Aemilianus Eulogio diacono dixit: Nunquid & tu Fructuosum colis? Eulogius diaconus dixit: Ego Fructuosum non colo, sed ipsum colo, quem & Fructuosus. Aemilianus Fructuoso episcopo dixit: Episcopus es? Fructuosus episcopus dixit: Sum. Aemilianus dixit: Fuisti. Et iussit eos viuos ardere.

Et cum duceretur Fructuosus episcopus cum diaconibus suis ad amphitheatrum, Fructuosus episcopus etiam ethnicus charus. populus Fructuosum episcopum dolere coepit, quia magno eum amore prosequabantur non tantum fratres, sed etiam ethnici. Talis enim erat, qualem spiritus sanctus beatum Paulum Apostolum, vas electionis & doctorem gentium debere esse declaravit. Propter quod etiam fratres, qui sciebant illum ad tantam gloriam pergere, gaudebant potius, quam dolebant. Cumque multi ex fraterna charitate eis offerrent condimentum, uti permixtum poculum sumerent, ait: Nondum est hora soluendi ieiunij. Agebatur enim hora diei quarta. Siquidem in carcere quarta feria stationem solemniter celebraverunt. Igitur sexta feria laetus atque securus festinabat, uti cum martyribus & prophetis in paradiso, quem Dominus praeparavit amantibus se, persolveret stationem. Cumque ad amphitheatrum pervenissent, statim ad eum accessit Augustialis nomine, lector eiusdem, stens & deprecans, ut eum discalcearet. Cui beatus martyr respondit: Missum fac, fili: ego me discalceo, fortis & gaudens & certus de Dominica promissione. Statio solennis in carcere celebrata. Qui cum se discalceasset, accessit ad eum commilito frater noster, nomine Felix, & apprehendit dexteram eius, rogans ut sui meminisset. Cui Fructuosus episcopus, cunctis audientibus, clara voce respondit: In mente me habere necessum est ecclesiam catholicam, ab Oriente usque in Occidentem.

Igitur in porta amphitheatri constitutus, cum iam propere esset, ut ingrederetur ad coronam immarcescibilem potius, quam ad poenam, obseruantibus licet ex officio beneficijs, quorum nomina supra memorata sunt, ita ut ipsi audirent fratres nostri, monente pariter ac loquente spiritu sancto, Fructuosus martyr ait: Non deerit vobis pastor, nec deficere poterit charitas & repromissio Domini tam hic, quam in futurum. Hoc enim quod videtis, vnius horae videtur infirmitas. Consolatus igitur fraternitatem, ingressus est ad salutem: digni ipsi martyrio, felices, qui sanctarum scripturarum fructus ex promissione senserunt, Ingressus est in rogum sancti martyris. similes Ananiae, Azariae & Misaeli: steteruntque, ut etiam in illis tribus divina miracula cernerentur: sic quidem in igne iam constituti, ut pater non deesset, & filius subveniret, & spiritus sanctus in medio ignis ambularet. Cumque exusta fuissent fasciolarum, quibus manus eorum fuerant colligatae, Fructuosus episcopus orationis divinae & solitae consuetudinis memor, gaudens positus genibus orabat, de resurrectione securus, in signoque trophaei constitutus, Dominum precabatur. Hic solita Domini non defuere magnalia, apertumque est caelum, videntibus Babylone & Mygdonio fratribus. Ex familia autem Aemiliani praesidis, filia eius dominae suae carnali ostendebat Fructuosum episcopum cum diaconibus, adhuc stipitibus, quibus ligati fuerant, permanentibus, Animae eorum in caelo luceant. in caelum ascendentes coronatos. Cumque Aemilianum vocarent, dicentes, Veni, & vide quos hodie damnasti, quae admodum caelo & spei suae restituti sunt: Aemilianus veniens, videre eos non fuit dignus.

Tunc igitur, velut derelicti sine pastore, tristes fratres solitudinem sustinebant, non quod dolerent Fructuosum, sed potius desiderarent. Porro dei & agonis memores gaudentesque, superueniente nocte ad amphitheatrum cum vino festinauerunt, ut semivivida corpora extinguerent. Quo facto, cineres eorum collecti sunt, & prout quisque potuit, sibi vendicavit. Colliguntur eorum cineres. Sed nec in hoc Domini & Salvatoris nostri defuere magnalia, ut credentibus fides augetur, & paruulis offenderetur exemplum. Oportebat enim

Fru-

Fruētiosum martyrem, quod per misericordiam Dei docendo prēmiserat in Domino & Salvatore nostro, in sua postea passione & resurrectione carnis comprobare. Igitur post passionem apparuit fratribus, & monuit, vt quod vnusquisque per charitatem de cineribus vsurpauerat, restituerent sine mora, vnoque in loco simul condendos curarent. Ac miliano etiam, qui eos damnauerat, Fruētiosus pariter cum diaconibus suis ostendit se in stolis repromissionis, increpās pariter & insultans, nihil illi profuisse, quōd frustra exustos corpore in terrā crederet redactum iri, quos cerneret gloriosos. O beatos martyres, qui igne probati sunt vt aurum preciosum, vestiti lorica fidei & galea salutis: qui coronati sunt diademate & corona immarcescibili, eō quōd diaboli caput calcauerunt. O beatos martyres, qui meruerunt dignam habitationem in cælis, ad dexteram stantes Christi, benedicentes Deum patrem & Iesum Christum filium eius. Succipit autem Dominus martyres suos in pace per bonam confessionem, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Libet huc adscribere elegantissimos versus Prudentij, quibus ille totam hanc historiam claudit:

O triplex honor, ô triforme culmen,
 Quo nostrā caput excitatur vrbs,
 Cunctis vrbibus eminens Iberis.
 Exultare tribus libet patronis,
 Quorum praesidio fouemur omnes
 Terrarum populi Pyrenearum.
 Circunflet chorus ex utroque sexu,
 Heros, virgo, puer, senex anicla,
 Vestrum psallite ritē Fruētiosum.
 Laudans Augurium resultet hymnus,
 Mistis Eulogium modis coarctans:
 Reddamus paribus pares Camocnas.
 Hinc aurata sonent in arce testā,
 Blandum littoris extet indē murmur,
 Et carmen freta feriata pangant.
 Ollim tempus erit, ruente mundo,
 Cū te, Tarraco, Fruētiosus acri
 Soluet supplicio, tegens ab igni.
 Fors dignabitur & meis medelam
 Tormentis dare, prosperante Christo
 Dulces hendecasyllabos reuoluens.

Nota patro
 cinij et pro
 fidium fan
 ctorum.

VITA ET PASSIO S. MEINRADI, EREMITÆ ET MARTYRIS, LECTV DIGNA.

21. IANVAR.

Meinradi
 patria.

Institutio.

Ducto mihi venerabilis viri Meinradi Eremitæ & martyris passionem & obitum, libet parumpè rescicere stylum, atque quo tempore, vbi & vnde, quōd vel cui traditus primū ad discendas literas, sub quo abbate monasticam vitā complexus sit, qualiter etiam à fratrum cōuentu discedens, singulari certamen eremi adierit, paucis prēmittere. Temporibus Caroli gloriosissimi Imperatoris, qui primus inter Francos Cæsaris nomen accepit, prædictus vir in Alemannia natus est in pago, quem ex villa Sulichgevue vocauit antiquitas. Parentes verò eius ex Alemannis fuerunt, morum nobilitate magis conspicui, quàm diuitijs perituris. Qui cū iam eam attigisset ætatem, qua aptari posset literarum studijs, à patre ducitur ad insulam, quam veteres Sindles Augiam vocabant, in qua sanctus Pirminius construxit monasteriū ordinis sancti Benedicti. Huc ergò puer iam dictus à patre ductus, commendatur viro per omnia honestissimo Erlebaldo monacho: qui etiam prædicto puerulo

lo propagine carnali affinis erat. Is cum infantulum bonæ indolis conspiceret, gratanter nutriendum suscepit, studiosè docuit, atq; consuetudine imbuendo perduxit, vt sanctarū etiam scripturarū scientiam adeptus videretur. Nam puer à primæua ætate iocos atq; errores, quibus tenerior ætas implicari solet, vitauit, mentemq; occupauit meditando illis, quæ magister docuerat.

Cum autem vicessimū quintum ætatis annum attingeret, ad diaconatus officium, & non multo post ad gradum presbyterij, faciente eodem magistro suo, sublimatus est. fuit autem tunc temporis, regnante Ludouico Casare, filio Caroli, in ipsa insula abbas, nomine Hatto, vir valdè doctrinæ & operibus bonis, morumque nobilitate spectabilis, qui & Basileensis ecclesiæ præsul extitit. Quo actiuosæ vitæ negocia respuente, atque ad contemplatiuæ vitæ pulchritudinem se transferente, prædictus Erlebaldus cum licentia Ludouici Imperatoris electus ab omnibus, prædictæ insulæ fratribus præficitur, atq; in abbatis officium substituitur. Qui hac potestate accepta, Meinrado mox author & suaser fuit, vt regulæ iugum susciperet, normamq; monasticæ vitæ sectaretur. Consensit ille salubri consilio, & professionem fecit, atq; omni intentione studuit promissa seruare, promptus semper ad obediendum, in ieiunando strictus, in oratione assidus, in misericordiæ operibus largus, & maximè in humilitate cunctis substratus. His dum polle-ret moribus, ab abbate mittitur ad cellulam quandam, ad iam dictum monasterium pertinentem, iuxta lacum Tigrinū sitam, quem interfluit Lindemacus fluuius, vt ibidem scholæ præfesset, & talentū, quo ipse ditatus erat, ad lucra Dominica in plurimos dispergeret. Aliquantulum temporis fluxerat, eo in his detento.

Quadam verò die accepit secum nonnullos scholasticos, quos nutrierat, & prædictū lacum transiitigans, intrauit in eremum, quæ ipsius laci litori adiacet, & vsq; ad Alpes Apenninas tendit, atque ad villam Chama, causa piscationis & loca eremi intuēdi. Perueniunt itaque ad fluuium quendam, qui in ipsam decurrit solitudinem: ibiq; vir beatus, ad piscandum occupatis comitibus, in consideratione solitudinis solus spatiabatur. Accensus enim erat nimium amore solitariæ sedis. Qua consideratione dum mentem diū pasceret, redijt ad socios, inuenitq; non parua præda piscium oneratos, quos taliter affatur: Gratias largitori, qui nos suis misericorditer ditauit donis. Iam filij, si placet, tempus est proprios inuisere lares. Regrediuntur itaque, & ad villam perueniunt, non longè à litore sitam. Ibi cuiusdam matronæ hospitium intrantes, paululum quieuerunt, reficientes se cibo & potu. Vir autem Dei cernens matronam timore Dei plenā, & ad obsequendum hospitibus promptissimam, ardorem sui animi occultū ei aperuit, his verbis incipiens: O chara Christo scemina, si velles audire, secretum cordis mei tibi manifestarem: sed antequam id agam, posco, vt verba mea atq; voluntatem occultes, quousque cernas, si possit opere cõpleri, quod credo me deuota mente concepisse. Habitatione huius eremi vltra omnes diuitias delector, cuperemque iam in ea collocare mansuiculam meam, vt familiarius possem precibus vacare, si quempiam reperirem, qui necessaria corporis mihi ministrare ob Dei amorē veller. Sed quia adhuc solatio hoc defraudor, posco interim occultari, quod cupio. Illa autem à Deo inspirata (vt credo) respondit: Secretum nulli, nolente te, reuelabo: noueris autem, si in cœpro persistere voles, me necessaria tibi propter Deum ministraturam, & quantum possum, tuo voto satisfacturam. Ille promissis gratias rependens, redijt ad cellam, vnde egressus fuerat: ibiq; ieiunijs & orationibus continujs à Deo poposcit, vt si illi animi sui propositū non displiceret, illud sua ope confirmare dignaretur.

Tandem confortatus diuina inspiratione, reliquit cellam scholamque, cui præerat, & requisit hospitam suam, explorare volens, vtrum promissis stare veller, nec ne. Quam vt in præbendo solatio promissio perdurare sensit, non longè ab ipsa villa, in qua eadem scemina commanebat, in eremo sibi habitaculum construxit, atque ibidem in ieiunijs & orationibus indefessus creatori seruiuit, necessaria præbente ei prædicta matrona, nec non & alijs religiosjs viris. Ibi dum per septem annos superni regis militiam exegisset, multitudinem populi ad se venientis ferre non valens, mutauit locum, atq; à prædicti laculitore quatuor millibus distantem reperit inter montes planitiem, accessu valdè difficilem. Ibi adiuuantibus viris religiosjs, & maximè quadam abbatisa, Heilviga nomine, necessaria voti sui construxit habitacula, atq; in eodem loco, quod reliquū erat vitæ, peregit, maximis sese macerās ieiunijs, & quantum humana fragilitas permisit, sine ces-

Hatto Ab-
bas, & Epis-
copus Bas-
ileensis.

Meinradus
fuit monas-
chus Augis-
ensis.

Feruet jamo-
re vitæ solis-
tariæ.

Petit eremū
& in ea sibi
cõstruit do-
micilium.

fatione orans, atque ea, quæ à fidelibus viris vel fœminis mittebantur, cuncta ad se venientibus benignè & comiter impartiens. Accidit autem inter hæc, vt quadam die, eo orante, tanta multitudo dæmonum circa illum vndiquè diffunderetur, vt nec ipsam lucem diei, illis tenebrarum ministris tetram caliginem offundētibus, cernere posset. Qui cum minis terribilibus & horrore nimio eum fatigarēt, in orationem prostratus, vt res posebat, omni studio se pio Domino commendabat. Quod cum diu ageretur, cernit ab Oriente lucem: Quam lucem secutus angelus, ad ipsum, vbi in oratione iacebat, in medio malignorum spirituum peruenit: magna autoritate agmini nefando præcepit vt discederent, nihilque terroris & tentationis ei vltra inferre auderent. Discedentibus itaque hostibus, prædictus angelus postquam amanter eum consolatus est, abscessit atque ab illo die (vt vir venerabilis referebat) nil terroris vltra à malignis spiritibus sustinuit.

Dæmones ei infestissimi sunt, sed ab angelis repelluntur.

Accidit etiam postea, vt quidam frater de monasterio illius cum visitationis gratia adiret. Quem benignè suscipiens cum socijs, qui cum illo venerant, eis cuncta, quæ hospites decebat, quantum facultas tulit, exhibuit. Cum verò vespertinum tempus iam venisset, & sidera splendentia suaderent somnos, refecerunt se dulcibus collationum colloquijs, atque post Completorij, vt vocant, preces ierunt dormitum: in loco quidè preparato frater, qui venerat: seorsum etiam comites eius: necnon & ipse venerabilis vir in priuata mansuicula. Paululum autem corpusculum reficiēs somno, vir Dei surgit, atque assuetis incumbit peruigil precibus. Prædictus etiam frater, licet in strato conuiesceret, penè in somnem duxit noctem. Dum autem curiosè huc atque illuc verteret oculos, cernit puerum in vestibus albis ab ipso oratorij loco progredientem, mira pulchritudinis, vt ei visum est, ætatis septem annorum, qui ingreditur ad virum Dei, & cum eo orante orabat, & varia cum eo miscebat colloquia: quæ licet prædictus frater audiret, sensum tamen eorum, quæ dicebantur, non percipiebat. Qui etiam puer ipsi fratri plenè vigilanti adstitit, atque de quibusdam monuit, quæ omninò frater ille sibi, nè in publicum proferret, interdicit dicebat. Equidem breuitati studens, multa, quæ de eorum miranda plurimorum narratio certa demonstrat, pertransio.

Cum autem in illa eremo vicesimum sextum ageret annum, seruicus Domino in ieiunijs & abstinentia rerum omnium mundi huius, illo inspirante, qui serpentem intrauit, & per os eius protoplastum decepit & de paradiso eiecit, duo scelerati homines causa occidendi eum ad Cellam illius properarunt. Qui cum venissent ad villam quãdam, in Figurini lacu litore sitam, rogauerunt sibi monstrari, quæ pars peruia esset ad cellulam eius.

Gen. 3.

Latrones ad eum accedunt.

Quod cum monstratum eis fuisset, maturè per noctem surgentes, ingressi sunt monstratum sibi iter, agitante, qui eos impleuerat, teterrimo spiritu. Diu tamen erronei à recto tramite, ducente ad ipsam cellam, tandem vexati, quò volebant, perueniunt, maxima iam parte diei elapsa. Ille verò, solitis orationibus incumbens, Missarum deuotè solennia libabat creatori. Prius autem, quàm in ipsam cellam maligni illi intrassent, (quorū vnus vocabatur Richardus, eratque genere Alemannus: alter verò Petrus, Rhetianorum natione procreatus) pulli, quos vir venerabilis eodem in loco nutrierat, eos in proximo venire conspicientes, quasi à vulpe insequente per eremum diffugerunt, clamore insolito & strepitu inaudito syluam, resultante echo, complentes, ita vt etiam ipsi latrones hac de re multum mirarentur & obstupescerent, atque ad prodigium hoc pertinere, propriæ mentis decerneret iudicio. Attamen à cœpto non distraeti, aggrediuntur sacellum, in quo vir Dei, vt prædictum est, orationibus Deum sibi placabat profusus, corpusque Dominicum, vt præscijs futurorum, ad viaticum obitus sui puro corde & deuota mente susceperat. Vt autem sensit adesse peremptores suos, non statim se eis presentauit, sed modicum adhuc differens, clausum sacelli ostium non aperuit, vt aliquantisper in oratione adhuc demorari posset. Strenuè ergò orationem compleuit, captasque singulas reliquiarum manu suscipiens & deosculans, commendabat agonem suum Domino & sanctis, quorum reliquias complectebatur reuerenter. Hoc, qui aduenerant, maligni per foramen quoddam parietis eum agentem inspiciebant.

Iamque athleta fortis, Deo confortante, pugnaturus egreditur, presentiamque suam non negat sicarijs illis. Ac primùm salutationis verba ad eos proferens, post intulit: O socij, cur iam serò venistis? Quare non maturastis venire ad audiendam paruitatis meæ Missam, vt pro

pro vobis communem Dominum deprecarer? Sed vel nunc intrate, poscitur, vt placabilem se vobis præstet Deus & sancti eius, ac postea reuertimini ad me, vt quod donante Deo vobis benedictionis præbere possim, eius amore impertiar: sicq; complete opus, ad quod agendum venistis. Intranses igitur oratorium, non ad id, quod suadebantur, intenti, sed ad malum ad quod venerant perpetrandum, continuo regrediuntur ad eum. Quibus vir Dei cucullam & tunicam suam dedit, panem insuper ac potum addidit, dicens: Hæc de manibus meis percipite. Postquam verò compleueritis id, quod facere constituistis, potestis ex his, quæ adsunt, per vos tollere, quod cupitis. Scio enim, quòd ad occidendum me intrastis. Sed vnum à vobis exposco beneficium, vt dum presentis vitæ cursum in me terminaueritis, candelas, quas inspicitis, quas etiam ad hoc ipsum formaui, vnam ad caput meum ardentem, & aliam ad pedes ponatis, & citò postea ab hoc loco discedatis, nè à superuenientibus, qui me visitare solent, constringamini, poenas luituri sceleris vestri.

Confestim igitur prædictus Richardus pollutis manibus beatû virum medium comprehendit, maceratumq; ieiunij corpusculû fortiter brachijs strinxit, socioque minaciter iussit, vt sanctum fuste percuteret. Qui cum diù eum feriendo circa latus & furas, debilitasset, sancto extendente palmas ad Deum, alter subintulit, dicens: O segnis, cur eum in caput non percutis, vt plagam mortalem accipiat? Quam si tu tardas inferre, ego citissimè illaturus sum. Confestimque fuste apprehenso, idem librabat in caput vehementissimè. Hoc modo vir sanctus semiuivus in terrâ corruit: & illi continuo in eum irruentes, guttur eius suffocant manibus, donec exhalaret spiritum. Egre diante autem iam anima, in ipso tractu nouissimè adpirationis, tanta suauitatis odor progrediens totum cellulæ locum haud aliter peruasit & compleuit, quàm si omnium aromatum odoramenta ibi fragrarent. Postea verò nudauerunt eum veste, qua erat indutus, & portantes eum, posuerunt in lectulo, in quo vir Dei quiescere solebat, & nudo imposuerunt pannum rudem, atque etiam stramenta quadam, & vt viuens rogauerat, candelas sumpturunt, vnam ponentes ad caput, & cum alia currentes ad facellum, lumen inde allaturi, quod in eodem oratorio iugiter ardebat. Regressi verò ad corpusculum defuncti, inuenerunt clarè ardentem candellam quam posuerant ad caput. Tantus autem eos continuo inuasit timor, vt nihil contingere de rebus ad altaris officia pertinentibus auderent. Vestes verò ac stramenta quadam lectuli eius rapientes, festini eò properarunt, vnde regressi fuerant. Eis autem inde fugientibus, corui, qui more solito ad famulû Dei viuentem venire consueuerant, & annonam de manibus eius accipere, quasi vindicare cupientes extinctum, sequebantur latrones, vocibusque grandisonis replebant sylvas, & quàm proximè poterant, capitibus eorum aduolantes, prodebant perpetratum facinus. Non multò post maligni illi comprehensi sunt, & quod occultè perpetrauerant, patefactum est scelus, nolente Deo differri tantæ atrocitatis poenam, quam in sanctum virum exercuerant. A iudicibus enim & populo Christiano sub comite Adelberto lata in eos sententia, viui incensi sunt. Candela autem, quam ad caput viri Dei posuerat, & quæ caelitis accensa est, ardebat vsque ad stramenta, quæ imposita fuerant defuncto corpusculo. Quorum etiam partem ipse ignis inuasit, & peruenit vsque ad membra defuncti. Quæ vbi attigit, sicut diuinitus accensus fuerat, ira Dei nutu extinctus est. Illicò autem diffamatur cædes eius. Qua comperta, venerabilis Abbas Vualtherus, & fratres ibi degentes, corpus viri Dei ex eremo auferentes, atque ad monasterium Augiæ deferentes, ibi digno condiderunt cum honore.

Passus est autem sanctus martyr duodecimo Calend. Februarij, Anno ab incarnatione Domini octingentesimo sexagesimo, Ludouici regis anno quarto.

X x 2 COM.

Præsciuit
eos venisse
ad ipsum
occidendû.

Vir sanctus
à sceleris la-
tronibus in-
terimur.

Præclarum
miraculum

Flammis
comburun-
tur eius per-
cussores.

Trasfertur
corpus ad
Augiam.